

Sammanfattning och analys: Utvärdering av sfi-utbildningar i Stockholm 2012

Bakgrund

SFI Stockholm beställde 2012 utvärdering av sfi hos externa utbildningsanordnare från utbildningsförvaltningens uppföljningsenhet i Stockholms stad. Utvärderingen genomfördes av en utvärderare från utbildningsförvaltningen tillsammans med medbedömare från SFI Stockholm. De två biträdande sfi-rektorerna har följt med som medbedömare hos kollegans utbildningsanordnare. Våren 2012 utvärderades nystartad sfi-verksamhet på AcadeMedia/Eductus, InfoKomp, Jensen Education och Folkuniversitetet. På OmsorgsLyftet genomfördes endast ett kortare återbesök eftersom skolan tidigare inspekterats av Stockholms stads inspektörer. Hösten 2012 utvärderades sfi på Hermods, Utbildningsborgen, Competens, Lernia Kista, Lernia Globen, Lernia Liljeholmen och ABF, företag/organisationer som har lång erfarenhet av sfi i Stockholm.

Våren 2012 gjordes en sammanfattning av de sfi-utvärderingar som genomfördes under första halvåret. Den sammanfattningen redovisas här nedan tillsammans med en sammanfattning av de erfarenheter som gjorts under utvärderingarna hösten 2012. Hösten 2013 kommer sfi hos de kommunala skolorna att utvärderas.

Utvärderingsmodell

Uppdraget genomförs genom att observera verksamheten och göra lektionsbesök, läsa dokumentation om verksamheten, intervjua elever, personal och skolledning. I nybörjargrupperna används tolk vid elevintervjuerna. Utvärderingen varar en vecka, och i slutet av utvärderingsveckan får utbildningsanordnarens ledningsgrupp/företagsledning en muntlig föredragning av resultatet. Denna föredragning utformas som en dialog där utvärderingens resultat diskuteras med utbildningsanordnaren. Sedan skriver utvärderarna en rapport om utbildningsanordnarens styrkor och svagheter där den avslutande delen innehåller förslag på utvecklingsområden.

I första hand granskas måluppfyllelsen i denna utvärdering, det vill säga utvärderarna bildar sig en så heltäckande bild som möjligt av hur målen i styrdokumentet tolkas och förverkligas på skolan. Detta sker utifrån en prioritering av mål från läroplanen och andra nationella styrdokument. Dessutom granskas utbildningsanordnarens förmåga att själv utvärdera sin kvalitet för att förbättra verksamheten liksom skolans ledning och styrning. Utvärderingen syftar till att utveckla och förbättra utbildningen och är inte av kontrollerande art.

Resultat av sfi-utvärderingen

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Våren 2012

Det har ibland rått en del oklarheter vad gäller utbildningsansvarigs roll och uppgifter på den utvärderade skolan. Utbildningsansvarig bör tydliggöra sin roll som lokal pedagogisk ledare som dagligen styr och leder det pedagogiska arbetet, coachar lärarna och följer upp det pedagogiska arbetet. Även den kommunala rektorns/biträdande rektorns roll i förhållande till utbildningsanordnaren bör tydliggöras. Eleverna vet inte alltid vem som är ansvarig chef för utbildningen och vem de ska vända sig till om de har några klagomål. Kvalitetsarbetet behöver överlag systematiseras och inkludera lärare och elever mera. Skolan är ofta duktig på att ha ordning på den enskilde elevens resultat men behöver bli bättre på att samla in och ställa samman olika typer av resultat på gruppnivå för att sedan analysera dem och låta resultaten utgöra grund för fortsatt utvecklingsarbete.

Hösten 2012

Vi har sett flera exempel på sfi-anordnare som har ett mycket gott kvalitetsarbete och god ordning på elevernas individuella studieplaner. Oklarheterna från vårens utvärderingar gällande chefsrollerna kvarstår dock även hos vissa anordnare som utvärderats på hösten; den person på skolan som av SFI Stockholm har godkänts som formellt utbildningsansvarig och därmed har det formella utbildningsansvaret har inte alltid funnits på plats nära eleverna och lärarna. Dessa sfi-anordnare behöver således stärka det nära pedagogiska ledarskapet. Flera nya ledare går den statliga rektorsutbildningen och här är det viktigt att de bereds tillräckligt med utrymme i tjänsten så att de verkligen får tid att genomföra den utbildningen på ett bra sätt samtidigt som de arbetar kvar på skolan.

Kunskaper, utveckling och lärande

Våren 2012

Eleverna tycker oftast att de lär sig mycket och att de har duktiga och engagerade lärare som är bra på att förklara. Lärarna är inte alltid behöriga att undervisa på sfi, men de obehöriga har kompetensutvecklingsplaner i varje enskilt fall för att skaffa rätt behörighet. Sfi-anordnarna vinnlägger sig ofta om att försöka utveckla flexibla arbetsformer. Vissa anordnare har också möjlighet att erbjuda olika stödpass, till exempel extra konversationsträning. Flexibiliteten får dock inte ske på bekostnad av tydlighet i utbildningsstrukturen. Flera elever har inte klart för sig vilka kursmål som finns, och ibland har eleverna inte ens inblick i hur själva sfi-utbildningen är organiserad med kursplaner på olika nivåer och nationella prov. Tolk används sällan. Tydliga kursmål och varierad träning av olika språkfärdigheter bör ingå i varje utbildningspass. En förbättrad introduktion med tydligare individuell studieplan där även varje elevs utbildningsmål och studieprogression följs upp är ett förbättringsområde som gäller de flestasfi-anordnare. Detsamma gäller studie- och yrkesvägledningen som måste få en större roll i sfi-utbildningen.

Hösten 2012

Många sfi-anordnare som utvärderats under hösten har haft god eller mycket god kvalitet inom området Kunskaper, utveckling och lärande. Det märks att dessa anordnare har lång erfarenhet av att anordna sfi i Stockholm och har hunnit lägga upp goda rutiner för verksamheten och funnit bra arbetsmetoder. En del skolor har haft mycket god kvalitet med exempelvis bra introduktion, varierat arbetssätt på lektionerna, höga förväntningar på eleverna, god delaktighet i utformningen av lärandet, välutvecklad modell för användning av lärplattform och bra information till eleverna om beräknad studietid/slutdatum. En sfi-anordnare, ABF, hade ett väl utvecklat system för att stärka elevernas kontakt med det omgivande samhället på olika sätt genom kulturevenemang, konversationsträning etc. Lernia Globen visade på bra exempel att använda lärplattformen i undervisningen och Lernia Liljeholmen gav ett fint exempel på hur praktik kan stötta elevernas språkinläring.

Bedömning och betygssättning

Våren 2012

Formativ (framåtsyftande) bedömning är ett område som behöver utvecklas hos många sfi-anordnare. Lärarna behöver bli bättre på att kontinuerligt ge eleverna feedback på kunskapsutvecklingen kopplat till varje elevs individuella studieplan. Vissa anordnare är snabba på att lämna tillbaka inlämnade arbeten till eleverna och ge framåtsyftande återkoppling på arbetsinsatsen, medan andra behöver bli bättre på det. Likvärdigheten i bedömning garanteras huvudsakligen genom de nationella proven, men skulle kunna stärkas genom att olika skolor jämför sina bedömningar med varandra. Systematisk jämförelse på gruppnivå av betygsresultat som underlag för fortsatt pedagogiskt utvecklingsarbete behöver de utvärderade anordnarna arbeta mer med generellt sett.

Hösten 2012

Iakttagelserna från våren kvarstår, men vi har också sett många bra exempel på sfi-anordnare som ger eleverna god individuell feedback på studieprogressionen och har påbörjat ett gott arbete för att stärka bedömningsförmågan. Men även hos dessa anordnare är många lärare osäkra i sina bedömningar. Lärarna vågar inte lita på kontinuerliga bedömningar under lektionerna vilket kan leda till stor skriftlig provtyngd och att en elev ofta måste göra flera skriftliga förtest innan eleven bedöms ha uppnått målen och kan anmälas till det nationella provet. Ibland genomförs test även innan eleven har tränat på det som ska testas. Men framför allt leder detta ofta till en osäkerhet hos eleven om hur länge han/hon ska gå kursen på den aktuella nivån innan läraren bedömer att eleven får skriva det nationella testet. En svårighet är också att det är svårt för läraren att förklara för den enskilde eleven hur han/hon ligger till i förhållande till målen så att det blir begripligt, inte minst med tanke på elevens bristande språkförståelse. Läraren

vågar ofta inte ange ett ungefärligt slutdatum för studierna, och dessa elever kan alltså inte planera tiden för sina studier på ett bra sätt. Läraren vill inte heller anmäla en elev för tidigt till det nationella provet, bland annat för att det kan leda till dålig bedömningsstatistik för skolan. SFI Stockholm är medveten om risken för ökad studietid och följer därför noggrant upp den genomsnittliga studietiden så att den inte ökar. Samtidigt som det är oerhört värdefullt för sfi att ha tillgång till det nationella provet så att man tydligt kan följa upp hur många elever som når kursmålen finns alltså en risk att det kan leda till alltför stor betoning av skriftliga prov i verksamheten.

Normer och värden

Våren 2012

Det råder en god anda på skolorna och eleverna tycker allmänt att det är en trevlig stämning i undervisningsgrupperna. Det är lugnt och tryggt hos sfi-anordnarna enligt både elever och personal. Elevråd finns på vissa skolor men inte på alla. Planer mot diskriminering och kränkande behandling finns, men de är inte alltid kända av elever och lärare och har inte heller alltid utarbetats i samråd med dem. Ett aktivt värdegrundsarbete utgör således ett utvecklingsområde för många skolor.

Hösten 2012

Intrycken från vårens utvärderingar kvarstår. Det råder lugn och ro i huvudsak även om vi på en skola uppfattade situationen som att det var trångt och stressigt. Exempel från en del lektionsbesök visar att det är viktigt att skolan har en bra värdegrund att stå på, för rätt som det är dyker det upp en lektionssituation då det är värdefullt för både lärare och elever att ha ett gott värdegrundsarbete att stå på.

Övrigt

Våren 2012

Många av de sfi-utbildningar som utvärderats har elever som yrkesarbetar eller studerar på hel- eller deltid, vilket självfallet är mycket positivt. Detta gäller framför allt eleverna på kvällskurserna. De har inte möjlighet att kontinuerligt bevista lektionerna utan kommer när de har tid eller orkar, och ibland går de tidigare eller kommer senare till lektionerna. Detta innebär en mycket speciell pedagogisk utmaning för lärarna som ska ordna en utbildning som både har stor flexibilitet, tydlig struktur och som eftersträvar elevinflytande.

Hösten 2012

En del elever upplever en viss stress och ibland frustration när de ska hinna resa mellan olika utbildningsanordnare samma dag för att få utbildning i svenska. Flera elever går nämligen sfi på förmiddagarna hos en utbildningsanordnare och sedan är de anvisade av arbetsförmedlingen att gå en annan svensk kurs, kallad yrkessvenska, hos en annan utbildningsanordnare direkt efter lunch. För att hinna i

tid till yrkessvenskan måste de avbryta sfi-lektionen på förmiddagen i förtid. Yrkessvenskan är ofta ett krav för att få försörjningen ordnad. Problemet är också att yrkessvenskan enligt eleverna inte är synkroniserad med sfi-utbildningen. Här borde större samverkan eftersträvas så att en bättre språkinläringssituation föreligger där de båda typerna av språkutbildning stöder varandra.

Stockholm 7 februari 2013

Lena Kaev
Extern utvärderare
Utbildningsförvaltningen
Stockholms stad